Kny.C 1.667

A kolozsvári könyvnyomdászok

SEGÉLYZŐ EGYLETÉNEK KELETKEZÉSE ÉS FEJLŐDÉSE 1861—1886.

A HUSZONÖTÉVES JUBILAEUM-ÜNNEPÉLYRE

az egylet megbízásából

IRTA

GOMBOS FERENCZ,

egyleti ellenőr.

Az egylet kiadása.

KOLOZSVÁRT.

NYOMATOTT A MAGYAR POLGÁR KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1886.

OSZK

R 2

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

A kolozsvári könyvnyomdászok

SEGÉLYZŐ EGYLETÉNEK KELETKEZÉSE ÉS FEJLŐDÉSE 1861—1886.

A HUSZONÖTÉVES JUBILAEUM-ÜNNEPÉLYRE

az egylet megbizásából

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

IRTA

GOMBOS FERENCZ,

egyleti ellenőr.

Az egylet kiadása.

KOLOZSVÁRT.

NYOMATOTT A „MAGYAR POLGÁR“ KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.

1886.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

A kolozsvári könyvnyomdászok

SEGÉLYZŐ-EGYLETÉNEK KELETKEZÉSE ÉS FEJLŐDÉSE

1861—1886.

Ha végig tekintünk hazánk nyomdászatának történelmén, azon nevezetes tapasztalatra jutunk, hogy városunk, az egykori Erdély fővárosa: Kolozsvár, a hazai nyomdászat fölkarolásában, fejlesztésében a könyvnyomtatás föltalálásának 1-ső századától kezdve időről-időre, egész az újabb korig azon helyet foglalta el, melyet méltán a legelsők közé sorolhatunk.

Gutenberg nagyszerü találmányának: a mozgatható betük használható alkalmazásának ténye által 1450-ben a világfejlődés, müvelődés fáklyája lángra gyúlt, hogy bevilágítsa e föld minden zugát, hol csak emberi lény honol.

E világosság első fénysugára már 22 év mulva hazánk dicső fővárosába: Budára is beviláglott, honnan kevés idő multán, miként vándor az ismeretlen tájakon mindig biztosabb helyet keresve, tört tovább. Kortársa: a Reformatio hódítása által Gutenberg nagy vívmánya erősbűlve, a magyar haza fővárosából Erdélybe vonúlt, hol Szebent, majd Brassót választá lakhelyéül; de ezt is csak azért, hogy innen körültekintve, a bérczes Erdély fővárosát: Kolozsvárt szemelje ki állandó és biztos lakhelyűl, honnan aztán, mint soha ki nem alvó szövétnek, terjessze világító sugarait századokon át, örökre dicső szolgálatokat téve hazánk és nemzetünk művelődésének, fejlődésének.

A nagy eszme nagy férfiakat kivánt, kik Kolozsvár kebelében dicsően végezték szép és nemes, de tövissel nagyon is körűlvont feladatukat. *Heltai Gáspár* és *Hoffgräff György, Szenczi Kertész Ábra-*

hám nemcsak hazai nyomdászatunknak úttörő munkája által szereztek maguknak soha el nem muló emléket, de az irodalom fejlődésének is úttörői valának. Ezek mellett mint egyikét a legkitünőbbeknek említhetjük *Tótfalusi Kiss Miklóst*, kit jeles nyomdászati képzettségeért és működéseért több nagynevü tudós férfiunk „Erdélyi Fénix"-nek, „Magyar Elzevir"-nek s „régibb nyomdászatunk nagy mesteré"-nek neveztek el. Dr. Ballagi Aladár „A magyar nyomdászat történelmi fejlődése" czimü művében ugyancsak róla a következőket olvashatjuk: „Tótfalusi hirneve annyira kiterjedt volt, hogy nemcsak Svéd-, Olasz- (a római pápa nyomdájából) és Angolországból, hanem az e művészetben előhaladottabb Belgium és Francziaországból is egymásután kapta a megrendeléseket. A lengyel és németországi zsidók általa vésették négyszög-betüiket. Sőt Ázsiában is az örmények és georgiaiak első nyomdáikat általa szereltették föl a könyvsajtót az utolsó betüig."

E nagynevü elődünk 1702-ben halt meg Kolozsvárt, a legnagyobb nyomor között, feláldozva a külföldről kinálkozó gazdag jövőt a nyomoruságos élettel, csakhogy nemzetének és a hazának szolgálhasson. Porhüvelye a kolozsvári temetőben van elhelyezve s sirhantját egy koporsóalakú kő nyomja, melyen a következő versfelirás olvasható:

„Tótfalusi Miklós nyugszik ez helyben.
Magyarország szülte, Erdély felnevelte,
Hollandia betümetszésre s öntésre
Sok nemzetek nyelvén hirrel készitette.
Mongyad uton járó nyugodgyék meg teste.
Busult lelkének lött Istén békessége.
Idegenségünket az Isten ne nézze,
Támasszon hazánknak inkább mást helyette."

A sirkő fejénél:

ANNO
DNI
MDCCII.
AETATIS SUAE
LII.

A sirkő másik oldalán nemesi czimer látszik, melyen egy nyitott könyv s rajta betük Abc. sorrendben vésve vannak, alatta egy

férfialak a festéktörő ecsettel kezében elég jól látszik. A felirat, mely ez oldalt betölti, teljesen olvashatlan.*)

Elhagyatva, elfeledve nyugszik jelesünk e néma sir hantja alatt, ránehezedve a majdnem két évszázad viszontagságos napjait kiállott s megmohosodott kő, mintegy jelezni akarva, hogy a terhe alatt nyugvó porhüvely szellemlakója: távoztával magával ragadta egy fenséges eszme megtestesülésének, a nyomdászatnak fényes korszakát; vagy miként ugyancsak dr. Ballagi Aladár mondja: „Tótfalusi nálunk utolsó képviselője a dicsőült vagy üldözött, de mindenkép tudós és lelkesült nyomdászoknak. Utódai már egyszerüen üzletemberek, kiknek kezében a nyomda is többé-kevésbé üzleti czéllá válik.“

* * *

Egyletünk huszonötéves fejlődésének megirásához méltóbb bevezető sorokat gondolni sem mertem volna ezen, különösen minket kolozsvári nyomdászokat ily közelről érdeklő s egyszersmind oly buzdítólag ható nagyszerü történelmi múlt felelevenítésénél. Hisz a történelemből merithetünk az előretörekvésre erőt, kitartást s a történelemnek adunk át egy-egy tanúlságos emléket az utókor számára azon kivivott sikerek által, melyet egyénenként vagy összesen, küzdelem és megpróbáltatások által bár, de mégis érvényre juttatunk.

A csupán könyvek nyomásával foglalkozó nyomdászat korát felváltotta azon korszak, mely kezdte felismerni azt, hogy a könyvek nyomtatásán kivül számtalan oly munkát produkál a nyomdászat, mely a belefektetett tőkét — okszerü kezelés mellett — búsáson jövedelmezővé teheti; de másfelől az önfentartásra pályát keresők részére ezáltal új tér nyilt, s igy a nyomdászatot iparszerüen, azaz mint egy új iparágat karolták fel.

Azonban a gyors fejlődést még mindig gátolta különösen a könyvek nyomatását ellenőrző censura és a nyomdák felállításánál megkövetelt pénzbeli biztosíték letétele. De maguknak a nyomdászoknak, mint munkásoknak a helyzete, kik csak számra nézve szaporodtak, s anyagi tekintetben csak nyomorogtak, e szaporodás még hátrányos

*) Vajha a pályatársak kegyelete megmentené e sirhantot a végelpusztulástól, s az elhagyatottságból kiemelvén, gondozás alá venné. Ajánlom a pályatársak figyelmébe. Gombos F.

volt, a mennyiben a helyett, hogy a munka mennyiségéhez viszonyúlva emelkedett volna, azt jóval túlszárnyalta s a munkás kezeknek elegendő foglalkozás alig jutott; mely körülményt súlyosbított az, hogy a test szervezetére nagy befolyással levő foglalkozás ideje egyenlőtlen s a dijazás gyenge volt. Egy bekövetkezett betegség folytán pedig majdnem a megsemmisülésig nyomorogtak, mivel senki és semmi sem volt, a ki őket segélyezze, vagy a honnan segélyt nyerjenek.

Semmi sem bizonyítja ezt jobban, mint ama „Typographia regulái", mely e század elején léptettetett életbe a r. kath. lyc. nyomda igazgatósága által, s mely a kötelességeket és jogokat lakonikus rövidséggel, vagy mint mondani szokás: „kurtán és furcsán" szabályozta. Ugyanis, hogy csak egy pár pontot idézzek, a kötelességek pontos teljesítésére nézve e „regulák" 84. pontja ezt mondja: „Ki mennyi szolgálatot tesz, annyi fizetést vesz, ki mennyit mulat, annyit veszt." Világosabban a 85. pont: „Egy elmulasztott napért 50 krt. félnapért 25 krt, egy óráért 4 kr huzatik le." A betegség esetére nézve igy szól a 96. pont: „A ki betegsége miatt egy-két nap nem dolgozhatik, kimarad s a Directort bizonyossá teszi a betegségéről, vészi az egész héti fizetést." De már a 97. pont igy szól: „Ha a betegsége egy hétnél tovább tart, a Typographia ingyen senkit sem tarthat, nem fizethet, olyant fogad a ki dolgozik s annak fizet" stb.

Ilyen s ehhez hasonló szabályok közt éltek s ily állapot környezte nyomdászainkat egész 1848-ig, a mikor is ez megváltozott; de csak rövid időre. Azonban elég volt arra, hogy a sorsuk iránt csak sóhajtásokkal eltelő nyomdászokat a cselekvés terére szólítsa s az eddigi tengődésszerü életmódot, habár teljesen megváltoztatni nem is, de némileg türhetőbbé, elviselhetőbbé tehessék.

* * *

Az önmagukról való gondoskodás eszméje kezdett életre kelni a nyomdászok között, s ezt a „nyomdász beteg- és utasse-gélyző egyletek" felállitásával látták leginkább elérhetőnek. Igy alkottak már 1848-ban a budapesti szaktársak beteg- és utassegélyző egyletet, de a szabadságharcz leveretése után uralkodó absolutizmus ez egylet valódi czélját, mint annyi másét, félremagyarázta s létesülhetését megtagadta.

A kolozsvári könyvnyomdászok segélyző-egyletének felállítását is már az 1853. év elején kezdeményezte a ma is élő *Dolián János* pályatársunk s jelenleg a szamosujvári gör. kath. püspöki nyomda derék ügyvezetője, kinek elsősorban köszönhetjük egyletünk létezését, mert az ő lankadhatlan és buzgó fáradozásai után nyert az életet. Az akkor még csekély számban levő nyomdászok már elég lelkesen karolták fel az eszmét s adták össze a hetenként fizetett 10 kr illetéket; de kezdeményezőnek a városból való távoztával, s különösen csekély számuk miatt, még ugyanazon évben megakadt s az alig 8—10 frtot tevő vagyont a befizetők maguk közt szétosztották.

Ez első eredménytelen kisérlet után 5 év mulva, 1858-ban tért vissza városunkba *Dolián* János pályatársunk s tudomására jutván a kis egyesület feloszlása, még ugyanazon évben többször fölvetette pályatársai közt egy betegsegélyző-egylet alakítását, de minden siker nélkül; 1859-ben sem volt szerencsésebb. Azonban ezen sikertelenségek daczára sem szünvén meg népszerüvé tenni az egyesület nemes és a nyomdászokra kiható jótékonyságát, s már a következő évben, 1860-ban, mint egyik nevezetes lépést említhetjük fel azon összejövetelt, melyet az egylet miként való felállításának megbeszélése végett tartottak az ev. ref. főtanoda nyomdájában, — az inditványozóhoz csatlakozva e nyomda személyzete közül Szathmári Mihály ügyvezető, Burckhárdt András, Décsi József, Boér István, Rácz István, Szabó András, Karsai István, Papp Ferencz, Illés László, Nagy Lajos és Csákai Mihály (néma), kiket Décsi József, Karsai István, Nagy Lajos és Illés László kivételével, kik elhaláloztak, nagyrészben ma is körünkben tisztelhetünk.

Ez összejövetelt nevezhetjük egyletünk első gyülésének, mely nemcsak azért nevezetes, mert első volt, de a melyen hozott határozat által életet nyert egyletünk s az abban résztvett 12 pályatárs mintegy kötelességének tartotta odamunkálni, hogy minden egyes kolozsvári nyomdászt belevonjanak, az egylet tagjai sorába toborzanak. Az 1860. év folyamán még több szükebbkörü gyülés tartása által munkáltak az ifju csemete plántálgatásán, s egyik ily gyülésen már szükségét látták annak, hogy a mind föl-fölmerülő ügyek elintézésére maguk közül tisztviselőket válasszanak, melyből aztán az következett, hogy a közbizalmat teljes joggal biró kezdeményező egy sze-

mélyben elnök és pénztárnok lett, jegyzőnek pedig Szathmári Mihály választatott.

Ily szervezetten várták be az 1861. évet, melynek január első szombatjával tényleg megkezdték az egyleti illetékek befizetését is, mely a már megállapított szabály szerint hetenként fizetendő 10 krajczárban lett megállapítva. De a fiatal egylet is még ez évben megkezdte kitüzött nemes hivatásának gyakorlását s a julius 20-án városunkon átútazott két idegen nyomdásznak útisegélyképen 60 krt adott s augustus 31-én nyújtotta az első kétheti segélyt 8 frt összegben Becsek Dániel volt egyleti tagnak, a ma is élő sz.-udvarhelyi nyomdatulajnosnak, mely tények által gyakorlatilag is bebizonyította, hogy él s életrehivására szükség volt; s igy nemcsak első alapszabálya, de mi is jelezhetjük, hogy a „kolozsvári könyvnyomdászok beteg- és útassegélyző egylete“ az 1861. év kezdetével meg lett alapitva s az 1863. április 19-én tartott „alakuló“ közgyülése csakis a nyilvánosságra való kilépés jellegével birt.

Az 1861-ben megkezdett áldásos működést előbbre vinni, az egyletnek biztos létet teremteni volt a főczél a buzgó pályatársak előtt, kik minden lehető eszközt megragadtak arra, hogy azon társaikat, kik még vonakodtak tagjai lenni, őket felvilágosítván az egylet üdvös volta felől, tagokúl megnyerhessék. Sőt tovább mentek. Az ev. ref. főtanoda nyomdájának 1848. óta igazgatóját: Stein Jánost — ki 10 évig volt egyletünk elnöke, — szerencsések voltak pártolóul megnyerni, ki a mellett, hogy késznek nyilatkozott havonként 1 frt befizetéssel a pénztár gyarapításához járulni, személyesen is befolyt arra nézve, hogy az igazgatása alatt működő nyomda személyzete kivétel nélkül tagja legyen az egyletnek, mi annál üdvösebb volt, mert ezáltal a többi nyomdák személyzetei is mintegy kötelességeiknek véltek eleget tenni, ha a tagok sorába léptek; a kik aztán megint nyomdáik főnökeit: u. m. a róm. kath. lyc. nyomda akkori igazgatóját Szentpéteri Imrét és néhai Gámán János nyomdatulajdonost nyerték meg hasonló pártolódijak fizetésére, mely dijakat a három nagyobb nyomda főnökei, t. i. Stein János, Keresztesi Pál és Ajtai K. Albert az átútazókat segélyző alapra jelenleg is fizetnek.

Mindezen sikerek elérésében a kezdeményező ernyedetlen munkássága mellett nem csekélyebb jelentőségü érdemeket szerzett *Burckhárdt Ágoston* egyletünk tiszteletbeli elnöke, ki a kibocsátott gyüjtő-

ivek révén valóságos hangyaszorgalommal gyüjtötte össze a nemes emberbarátok szivesen nyújtott filléreit. E gyüjtés 200 frt 50 krral növelte alaptőkénket, mely méltó bizonysága volt ama nemes és jóakaratu támogatásnak, melyben a fiatal egyletet városunk közönsége, még a nyilvános kilépés előtt, részesítette. Meg is látszott e munkásság eredménye, mert a fiatal egylet ugy tagjainak számában, mint alapvagyonában folyton gyarapodott. 1861-ben tagjainak száma husz, 62-ben huszonkettőre emelkedett a 12-ről és bevételei a két év lefolyása alatt jóval felülmúlta a 400 frtot, kiadása pedig 102 frtot tett, melyből segélyezett 15 átútazót 25 frt 60 krral, 5 egyleti tagot betegség esetében 40 frttal, s az 1862-ben elsőnek elhalt Décsi József tagtárs tisztességes eltemetésére 30 frt 55 krral járult.

* * *

Ily körülmények közt érte el egyletünk az 1863-ik évet, a mikor már elég erősnek érezték a nyilvánosságra bocsátásra s elhatározták, hogy az ez évben tartandó gyülést, mint „alakuló“ közgyülést tartják meg. A megtartás napjául 1863. április 19-ke tüzetett ki, mely napon a róm. kath. lyc. nyomda helyiségében meg is tartatott.

Ezen „alakuló“ közgyülésről felvett jegyzőkönyv tanúsága szerint a gyülésben résztvettek, illetőleg jelen voltak: „Tanácsilag kiküldött biztos: *Elekes* András; az ev. ref. főtanodai nyomda haszonbérlője: *Stein* János; a róm. kath. lyc. nyomda igazgatója: *Szentpéteri* Imre; az ev. ref. főtanoda igazgató tanára: *Sámi* László és a „Korunk“ cz. lap érdemes szerkesztője: *Kőváry* László; továbbá a következő nyomdászok: *Bartók* Lukács a róm. kath. lyc. nyomda és *Szathmári* Mihály, az ev. ref. főtanodai nyomda ügyvezetői; Baritz József, Beck Ludvig, Becsek Dániel, Benkő Károly, Burckhárdt András, Burckhárdt Ágoston, Csiszér Dávid, Dolián János, Fenzer József, Heine Ferencz, Illés László, Imreh Sándor, Karsai István, Kolozsvári János, Miklósi Zsigmond, Nagy Lajos, Papp Ferencz, Rácz István, Szabó András és Vogel Károly“ — egyleti tagok.

A nem nagyszámu, de az egylet iránt nemes érdeklődéssel s buzdító lelkesültséggel ékeskedő közgyülést *Dolián* János ideiglenes elnök és pénztárnok ahoz méltó beszéddel nyitotta meg, melynek folyamán mintegy elismerését fejezvén ki a pályatársaknak a tapasztalt összetartó, együttérző lelkes támogatás felett, kijelenti, hogy:

„a kolozsvári könyvnyomdászok által alapitott beteg- és útsegélyző egylet többé nem ábránd; mint megalakult jótékony intézetet tekinthetjük azt, melynek üdvös hatása már is, úgyszólva a kezdet kezdetén, kézzelfoghatólag felmutatható.“ Beszédének e kijelentést követő részében a nyomdászat iránt eltelt igaz lelkesültséggel tesz egy visszapillantást a nyomdászat amaz aranykorára, melyben koronás fejedelmek méltatták *Gutenberg* felvilágosítást terjesztő nagy művét a vele való foglalkozásra. A többek között fölemliti a minket oly közelről érdeklő történelmi nevezetességü tényt, hogy: „*III. Fridrich* császár a könyvnyomdászokat czimerrel ajándékozta meg s kardhordásra feljogositá“; — és hogy: „*II. József* császár ifjuságában tanulta a betüszedést és nyomtatást. Szeretett anyját, Mária Terézia magyar királyné őfelségét, születésnapjára két oldalt elfoglaló tőle szerzett, szedett és nyomott költeménynyel lepte meg. József császár sajtója minden hozzátartozókkal együtt, valamint betüszekrényei is a bécsi államnyomdában üvegrekesz alatt, örök emlékül tartatik fenn.“

Ezután *Imreh* Sándor egyleti tag, jelenleg a marosvásárhelyi ev. ref. főiskolai nyomda ügyvezetője, hosszabb beszédben részletezte azon okokat, melyek a nyomdászatra s azok munkásaira nehezednek, s mily üdvös hivatása lesz a működését már oly szépen megkezdett nyomdász-egyletnek. Beszéde végeztével köszönetét fejezvén ki a közgyülés szine előtt a két legfáradhatlanabb pályátársnak: *Dolián* Jánosnak, a legbuzgóbb inditványozónak s ideiglenes elnök és pénztárnoknak, valamint *Burckhárdt* Ágostonnak, a fáradságot nem ismerő lelkes gyüjtőnek. Köszönetét továbbá a nyomdák főnökeinek s azon lelkes honfiaknak, kiknek adományai által az egylet pénztára oly tetemesen gyarapodott.

A pénztár két éves forgalmáról szóló kimutatás felolvasása után a megerősített alapszabályok olvastattak fel s annak értelmében a tisztviselők megválasztattak. Elnök lett egyhangu felkiáltás utján *Stein* János igazgató; pénztárnok: *Dolián* János; ellenőr: *Szathmári* Mihály; ülnökök, vagyis a választmány tagjai lettek: *Benkő* Károly, *Burckhárdt* András, *Rácz* István és *Vogel* Károly egyleti tagok, melynek kihirdetése után Stein János elnök az egyletet megalakultnak és a közgyülést befejezettnek nyilvánította.

Az első alapszabály az egylet czélját következőkben kör-

vonalozta: „1. Az idegen, foglalkozást kereső pályatársakat, kik alkalmazást nem kapnak, útiköltséggel (viaticum) segiteni. 2. Beteg egyleti tagokat, azoknak ápolást és orvoslást nyújtandó, pénzzel segiteni. 3. Az elhalálozott egyleti tagokat a nyomdászok zászlója kiséretében (mely zászló egyik felén látható a „nyomdászok czimere“, a másikon pedig a halhatatlan Gutenberg ama jeligéje: „Légyen világosság!“) és a régi szokás szerint kardosan eltemettetni.“ A segélyezés következő volt: Utisegély 1 frt, betegsegély egy hétre 4 frt, temetkezési segély 30 frt, melyekért az egylet tagjai beiratási dijúl egyszersmindenkorra 4 frtot, hetenként pedig 10 kr illetéket voltak kötelesek fizetni.

Megerősités végett az erdélyi kir. főkormányszékhez fölterjesztett alapszabályok a következő „hozzáadással“ érkeztek vissza 1863. Böjtelő hó 5-én: „A kir. Főkormányszék tekintve a mult 1861-ik év Boldogasszonyhava első napján a helybeli nyomdászok által alakitott beteg- és útassegélyző egyletnek jótékony és nemes irányát és emberbaráti czélját, annak érvényesités végett ide fölterjesztett alapszabályait azon hozzáadással erősiti ezennel meg, hogy az alapszabályok 16-ik czikkelyéhez az új iparrend 129-ik §. értelmében még az is bejegyzendő: miszerint a közgyülések tartása esetről-esetre a városi tanácsnak bejelentendő; továbbá a 18-ik czikkelyhez az új iparrend 113 ik §-nál fogva még bejegyzendő: hogy a megválasztott elnök megerősités végett a városi tanácshoz, mint iparhatósághoz, fölterjesztendő.“ Ennek a kifolyásából történt, hogy tanácsi biztos vett reszt a közgyüléseken s a jegyzőkönyveket aláirásával igazolta, egész 1869-ig; az ezutáni időkben ez nem gyakoroltatott, csupán a 70-es években két izben, a mikor ez különben is nem rendelve, de kérve volt; azonban ekkor már az alapszabályok is megváltoztak.

Még ez év augusztus havában tartatott egy közgyülés, melyen intézkedés történt arra nézve, hogy az egylet pénze a kolozsvári kisegitő-pénztáregyletbe helyeztessék el s a kézi pénztárba csak 30 frt hagyatott az esetleges segélyadás fedezése végett.

1864-ben az egyletnek 22 tagja és 473 frt $73^1/_2$ kr vagyona volt, s ez örvendetes vagyoni gyarapodás arra inditotta az egylet tagjait, hogy a temetési költségre adandó segély összegét 30 frtról 40 frtra emelték fel. Ugyancsak ez évben határoztatott szavazattöbbséggel,

hogy az egylet részére egy égszinkék szinü zászló készíttessék, melyre nézve bizottság is küldetett ki, de a melynek munkássága eredményre nem vezetett. Hasonló sors érte a felszabadulandók részére készitendő oklevél tervét is.

Az 1865-ik évben nem találunk egyletünk évkönyveiben nevezetesebb tényt, sőt még gyülés tartásáról sincs följegyzés, a miből majdnem azt hihetnők, hogy az egyleti élet iránti kedv csökkent; de ha az 1866-ik évben okt. 28 án tartott közgyülésen tett jelentéseket vizsgáljuk, az ellenkezőt tapasztaljuk. Ugyanis az érdemekben gazdag pénztárnok e városból s igy az egylet kebeléből is távozni kényszerülvén (jelenlegi állása betöltésére) megtartá végső elszámolását: 823 frt 84 és $^1/_2$ kr vagyoni állást jelentve be a közgyülésnek — eredményeül azon eszmének, melyről annyit ábrándozott, — de a melyért annyit küzdött és fáradozott; jutalmúl csak annyit kérve: „hogy ezután is az egylet tagjának lenni megengedtessék", melyre a következő határozat hozatott: „Ámbár az alapszabályok 3. §-e szerint csakis a kolozsvári nyomdákban dolgozó egyének lehetnek tagjai az egyletnek, tekintve kérelmezőnek az egylet alapítása és gyarapítása körül szerzett érdemeit, kérelme megadatik, — megjegyeztetvén, hogy ez esetből jövőre következtetést vonni nem lehet, — ez csakis kivételes eset lévén, az alapítás körül szerzett érdeme elismeréseül." Ily határozathozatal még csakis egyszer ismétlődött, midőn az egylet alapitását szintén nagy mértékben elősegitő *Burckhárdt* Ágoston hasonló kérelmére az 1873. február 2-án tartott közgyülés az érdem elismeréseül ugyanoly határozatot hozott, mint a most távozó pénztárnok részére. Az 1866-ki közgyülés a temetkezési illetéket újolag 10 frttal emelve, 50 frtban állapította meg, de egyidejüleg kimondta, hogy: „azon esetben, ha a pénztár állása veszélyeztetve lenne, a jövő közgyülésnek fenhagyatik szabadsága, hogy: ha szükségesnek látja, a segélypénz mennyiségét lejebb szállithassa."

Számottevő, kisebb-nagyobb jelentőséggel biró határozatok hozattak az egylet belügyeinek igazgatása végett úgy a tisztviselők, mint a tagok érdeklődő résztvevése mellett az 1867—68-ki évek folyamán, melyek eldöntésekor mindig úgy az egylet, mint tagjainak kölcsönös érdeke volt az irányadó. Ez igazgatás mellett örömmel tapasztalhatjuk, hogy az évről-évre való gyarapodás sem hiányzott. Egyletünk alapvagyona az 1868-ik év végével már elérte, sőt 51 frttal túl

is haladta az 1000 frtot és humanus feladatát is teljesen kielégitő módon gyakorolta. Az egyleti tagok betegségi segélyezésére 400 frtot, 2 temetési költség fedezésére 80 frtot és a városunkon átutazó 125 idegen pályatárs segélyezésére 130 frtot s igy tisztán segélyezésre összesen 610 frtot adott 1868. végeig, a mi fényesen bizonyitja azt, hogy mily szükség volt e humán-egylet létesitése és fentartása.

Az 1869—70. évekkel az első 10 éves cyklus csendben és a legszerényebb munkásság közt folyt le. Egyetlen főczél lebegett szem előtt: az egylet folytonos fejlesztése, gyarapitása. És e törekvést nagyban elősegitette a lelkiismeretes vagyonkezelés és a segélyezésben követett mérséklet; mert bár a tagok szükségteljes napjaikban joggal fordulhattak a segélytnyújtó egylethez, mely mindig készen állott, ha az jogosan igényeltetett; de mindannyiszor éber figyelemmel őrködött, valahányszor oly egyén akarta azt igénybe venni, ki rendes körülményei közt nemes hivatását föl nem ismerte... És ebben is csak a collegialis kapocsnak szorosabbra vonását láthatjuk, mert csak együttes erővel és akarattal lehet a meglevőt megtartani, előre vinni és fejleszteni!...

* * *

A második 10 éves cyklus kezdetével 1871-ben fölvettetett az eszme, hogy a már meglevő „beteg- és útassegélyző-alap“ mellé egy „rokkant-, özvegy- és árva-alap“ létesittessék, mert a segélynyújtás egyletünk részéről csak akkor lesz teljesen egész, ha nemcsak a városunkon átutazókat és a betegségben szenvedőket látja el a szükséges segélyezéssel, de az elgyengült, munkaképtelenné vált pályatársakat is védő karjaiba fogadja, s az elhaltak után netán hátramaradt özvegyeket és kiskoru árvákat is gyámolitja a családfő elvesztése által jutott inséges napokban.

E nagyjelentőségü segélyezési alap felállitását *Burckhárdt* Ágoston kezdeményezte, s kipróbált szorgalmu gyüjtőtehetségével neki is kezdett az eszme megvalósitásához. Gyüjtőiveket bocsátva ki az egylet, azokat ő maga nagykiterjedésü ismeretsége folytán széthordván, mindenütt buzdított és lelkesített. S városunk és vidéke nemes szivü fiai és leányai ezt megértve, készséggel nyújtották filléreiket az elejük tárt humanus czél megvalósithatására, melynek eredményeül már 1873-ban 372 frt 10 kr lett hirlapilag is nyugtázva.

Noha ez évek alatt a pályatársak figyelme nagyrészben az új alap létesitésére irányúlt, a betegsegélyző-alap azért nem hanyatlott, sőt örvendetesen emelkedett s az ügykezelésre is czélszerü intézkedések történtek. Igy 1873-ban a heti illetékek pontosabb eszközölhetése czéljából minden nyomdában házipénztárnokok választattak, kiknek kötelességükké tétetett odahatni, hogy a heti illetékeket pontosan felvegyék, a felszabadulandókkal az egylet czélját megismertessék, s az idegen városból jött és foglalkozást nyert pályatársakat hasonló módon felszólitsák s az igy nyert pénzeket minden hónap végével a főpénztárnoknak beszámolják. Hogy ez intézkedésnek megvolt a gyakorlati haszna, bizonyitja az, hogy az 1872-ben 19-re apadt tagok száma 1873-ban 32-re nőtt fel s az évi pénztári számadás 242 frt kiadás mellett 304 frt 71 kr tiszta bevételt, s ez alap összes vagyona 1586 frt 17 krt tüntetett fel; e szép gyarapodás megint arra késztè a tagokat, hogy a temetkezési illetéket 60 frtra, a betegsegély összegét pedig heti 4 frtról 5 frtra emelte, mely maig is érvényben van.

Ez intézkedéseket foganatositó s február 2-án tartott közgyülésen Stein János igazgató, az egylet népszerü elnöke kijelentette, hogy: „ő már koros ember lévén, s több oldalról terhes elfoglaltatása miatt az egylet ügyeit nem intézheti úgy, mint akarná, kéri a közgyülést, hogy az új választást elrendelvén, helyébe más elnököt válaszszon.“ — A mily határozottan voltak kifejezve e szavak, ép oly fájdalmasan vette tudomásul e közgyülés távozását azon egyénnek, kinek 10 éven át tartó tapintatos és részrehajlatlan elnöki vezetését annyira megszokta.

A megüresedett elnöki szék betöltése oly egyént kivánt, ki a távozó elnök 10 éves munkássága által hátramaradt örökséget öregbitvén, hasznossá tegye. A közgyülés figyelme *Burckhárdt* Ágoston egyleti tagra esett, kit elnökké választva, bizalma által egyszersmind elismerését akarta kifejezni az eddig kifejtett munkáért. De az általa megkezdett rokkant-, özvegy- és árva-alap felállítása végett nagy szükség is volt az ő személyére, mit fényesen igazolt azon tény, hogy megválasztatása után két évre, azaz 1875. augusztus 1-én ezen segélyző alap is 879 frt 42 kr tőkével megalakult, s egyidejüleg kimondatott, hogy ez időtől kezdve a tagok hetenként külön 5 kr fizetéssel járulnak az alap gyarapitásához, mely tagsági illetéknek 10 évi szakadatlan fizetése után minden tag jogos igényt tarthat az esetle-

ges segélyezésre, melynek meghatározására s a különben is régi alapszabályok kidolgozása végett az 1875. julius 25-én tartott közgyülés kebeléből egy bizottság küldetett ki: Burckhárdt Ágoston elnök, Vogel Károly pénztárnok, Szathmári Mihály jegyző, Benkő Károly, Pongrácz Antal és Dombrovszky Lajos tagok személyében.

Midőn ez új alap megalakultát jelezzük, hálatelt szivvel kell megemlékeznünk a nagyközönség ama buzditó és támogató pártfogására, melylyel egyletünket körülővezte s jótékony adományaival törekvésünket elősegítette. Mindmegannyi drágakő ez a siker koronájában, melyeket ragyogóbbá tesz a nagytudományu főpap: kalocsai biboros érsek *dr. Haynald Lajos* őeminentiája nagyneve, ki ez embertársaink felsegélésére irányúlt törekvéseinket két izben 80 frt adománynyal tüntette ki; a nagytekintélyü államférfi: volt erdélyi kir. kormánybiztos és Kolozsvár városi országgyülési képviselő *gr. Péchy Manó* őexcellentiája, ki szintén két izben 120 frt adománynyal; a nemesen érző dicső honleány s egyik legnagyobb magyar szinmüvésznő: *Szerdahelyiné-Prielle Cornelia* őnagysága és *Kibédi Biasini Domokos* kir. keresk. tanácsos, kik 20—20 frt adománynyal buzditottak és lelkesitettek. A magyar szinmüvészet gyámolitásában örök érdemeket szerzett *Lompérdi Korbuly Bogdán,* mint a kolozsvári nemzeti szinház volt intendánsa, három szinielőadás jövedelmének átengedése által 239 frt 15 krral gyarapította az ifjú pénztár alapvagyonát, — s a majd minden évben áldozatot hozó *Stein* János 100 frt alapitódijjal jelezte, hogy a 10 évig elnöki vezetése alatt állott egylet helyes úton jár ez újabb irányu segélyző-alap létesitésével.

És mindezek mellett minő szavakkal tudnónk kifejezést adni méltatásául a kolozsvári *kisegitőpénztár-egylet* igazgatóságának azon áldozatkész elhatározásáért, hogy 1882-től kezdve évről-évre 25 frt adományt juttat évi nyereményéből egyletünknek! .. Mind, mind oly tények, melyek önmagukban rejtik az érdemet. S valahányszor egyletünk szükölködő tagjainak segélynyújtás által egy-egy könyét törli le, mindannyiszor érzi azt is, hogy ezt az ő jóvoltukból is teszi!

Az 1877. évben a belügyminiszteriumhoz megerősítés végett fölterjesztett új alapszabály azon módosítással nyervén megerősitést, hogy ugy az útas- és betegsegélyző-, mint a rokkant-, özvegy- és árvaalapok egymástól teljesen független külön vagyonnal rendelkezzenek s igy mindkét alap meg nem félegesíthető törzsvagyonául

1000—1000 frt alapszabályilag is kijelöltetett; ez lehetséges is volt, mert ez év végével már az útas- és betegsegélyző alap 2109 frt 2 krt, s a rokkant-, özvegy- és árvaalap vagyona 1057 frtot tett.

A szépen fejlődő anyagi gyarapodás mellett a tagok száma is folyton növekedésben volt s ez évben 47, tehát az első 10 éves cyklusban elért szám kétszerese volt, a miből önként következett, hogy a segélyadás összege is megkétszereződött; t. i. a mig 1868-ban, a mely évben a betegsegélyző-egylet vagyona elérte az 1000 frtot, s a segélyezésre kiadott összeg 610 frtot tett, — úgy az 1877-ben, mikor is az alapvagyon a 2000 frtot meghaladta: a segélyezésre kiadott összeg szintén meghaladta azt, azaz 2014 frt volt, melyből betegek segélyezésére 1235 frt 27 kr, 222 átútazónak 300 frt és temetési költségül 479 frt 50 kr fordíttatott; vagyis más szavakkal: tett ez alap készpénzvagyona 1877. év decz. 31-én 2109 frt 2 krt, volt kiadás az alakulás kezdetétől 1861. január 1-től 1877. decz. 31-ig tisztán segélyezésre 2014 frt 27 kr, s igy a készpénzvagyon 94 frt 75 krral haladta meg a segélyezésre kiadott összeget, mi mindkét esetben eléggé jellemzi az elmult évek gazdálkodását.

Az új alapszabályban a rokkant, özvegy és árvák segélyezésére ki volt mondva, hogy a tagok csak 10 évi tagság után tarthatnak igényt. Ez idő multán a munkaképtelenné vált tagok segélyét a következőleg jelezte: u. m. 10—20 évi tagság után legalább is 2 frt; 21—30 év után 2 frt 50 kr; 31—40 év után 3 frt; 41—50 év után 3 frt 50 kr; 50 évi tagságon túl 4 frt hetenként, azon hozzáadással, hogy a közgyülés, ha a körülmények engedik, e segélyezést fölebb is emelheti; e meghatározás mellett azonban hozzáteszi, hogy: „Azon tagok részére, kik a nyomdászüzletnél testi sérülést vagy egyéb testi bajt szereztek s ezáltal munkatehetetlenné váltak, 10 éven alól is fizettethetik a rokkantsegély, a közgyülés által meghatározandó összegben.“ Az özvegysegélyre nézve, hogy: „valamely tag halála után, ha az legalább 10 évig a pénztár irányában való járulékait pontosan fizette, törvény és házasság után maradt özvegye igényt tarthat a segélyezésre.“; az özvegysegély 30 frtban lett megállapitva. Hasonlólag intézkedett a kiskoru árvák segélyezéséről is, azoknak 12 éves korukig terjedő segélyezését a közgyülés határozatának tartván fenn.

A segélyezés ilyetén proponálásában inkább a jóakarat nyilvánult, mint maga a czél érvényrejutása; de hiszen ez egy kezdő alap-

nál másként nem is lehet; mert oly nagy horderejű czél elérésére, minő a rokkant-, özvegy- és árvákat segélyezés, jól tudjuk, mily nagy alaptőkére volna szükség. Hanem arra, hogy a megkezdett munka annál nagyobb lelkesedéssel folytattassék, — e tételek felállítása egyelőre elég buzditó anyagúl szolgáltak.

És e buzgalom sem hiányzott az egylet tagjai között. Tánczvigalmak tartását tüzték maguk elé, melyek sikeres rendezése által majdnem minden évben szép anyagi hasznot nyertek s az egylet erkölcsi értékét is nem kis mértékben emelték. A pályatársak közt a collegialis érzületet mind szorosabbra füzték, úgy, hogy ha volt is a mi azt egy pillanatra megzavarja, — mely alkotmányos formákkal igazgatott testületeknél vajmi ritkán kikerülhető, — azt a higgadtan gondolkozó pályatársak odaadó ügyszeretete a helyes útra terelte, a mi annál könnyebb volt, mert annak kiindulási pontja is a közös czél netalán megakadható fejlődésének féltékeny szemmeltartásából származott.

A czéltudatos egyleti igazgatás mellett ott diszeleg a háladatosság eszméjének érvényrejutása is a minden elhatározást, intézkedést tartalmazó „Jegyzőkönyv“ lapjain. Az 1877. február 4-én tartott rendes és ugyanazon év augusztus 26-án tartott rendkivüli közgyülésekről felvett jegyzőkönyvek lapjai emlékeztetik a pályatársakat, hogy szivük hálaját akarva leróni: önmagukat tisztelték meg, midőn Nagyméltóságu és Főtisztelendő *dr. Haynald Lajos* kalocsai bibornokérseket 25 éves püspöki jubileuma alkalmából feliratban üdvözölték s az egylet tiszteletbeli tagjává, s Nagyságos *Lompérdi Korbuly Bogdánt* az egylet disztagjává választották és az erről szóló diszoklevél kiállitásáról és átnyújtásáról bizottság kiküldése által gondoskodott.

* * *

Az 1878. évvel a magyarországi nyomdászok életében örök időkre kiható mozgalom vette kezdetét, mely hazánk minden nyomdásszegylettel biró városát, s igy a kolozsvárit is, közös tevékenységre szólitotta. E mozgalom a budapesti társegylet kebeléből indult ki, s czélja az volt, hogy 1878. pünkösd másodnapján Budapesten tartandó országos gyülésre minden egylet képviselőket küldve, oda munkáljanak, hogy a nyomdászat fejlődését gátló túlságos concurrentia terje-

dését némileg akadályozzák s az ezt nagymértékben elősegítő „tanonczügyet“ rendezzék. De első és legfőbb czélja volt ez országos összejövetelnek az, hogy Magyarország nyomdászegyleteit egy-egy központi székhelylyel kerületekre ossza s ezáltal a vidéki kisebb városok nyomdászainak — kik csekély számuk miatt egyletté nem alakúlhattak, — módot nyújtsanak arra, hogy egyletbe állhassanak s igy a balsors csapásai alatt az elzülléstől megóvassanak. De másfelől a kölcsönösség elvének életbeléptetése által biztositni akarták minden egyleti tag segélyezésben való részesülés jogának folytonosságát az esetre is, ha azon városból eltávozni kényszerülvén, akarva nem akarva, megszünt egyleti tag lenni.

A szabadelvü fejlődésnek mindig barátja s a saját kebelében is mindig ez irányban munkáló kolozsvári nyomdászegylet megérté a budapesti társegylet üdvös törekvését, a legnagyobb lelkesedéssel fogadta a hozzá küldött átiratot, melynek értelmében nem is késett az említett időben megtartott I. országos nyomdászgyülésen néhai Rozinyák József ellenőr-jegyző személyében magát képviseltetni, ki e küldetésében eljárva, részletes előterjesztésben számolt be az orsz. gyülés folyamán végbement tárgyalásokról és határozatokról.

Nem lehet feladatunk itt részletesen felsorolni az I. orsz. gyülésen hozott határozatokat; de mint egyletünket közelről érdeklő dolgokat, a következőket figyelmen kivül hagynunk nem lehet. És pedig: miután ez orsz. nyomdászgyülés a tulajdonképeni Magyarországot a következő hét: u. m. 1. budapesti, 2. pozsonyi, 3. kassai, 4. debreczeni, 5. szegedi, 6. temesvári és 7. pécsi kerületre, — az erdélyi részeket 2 kerületre osztotta: Kolozsvár és Szeben kerületi központtal, s e két központi egylet szabad egyezkedésére bizta egymásközt elhatározni azon vidéki kisebb városok nyomdászainak egyletükhöz csatlakozását, kik talán nemzetiségi tekintetek miatt a gyakori érintkezést igénylő központi igazgatást nem gátolják.

A másik nevezetes határozat volt az, melyben kimondja az orsz. gyülés, hogy az önhibájukon kivül munkanélkülivé lett nyomdászok segélyezésére minden oly leendő központi egyletben, mely még ily czélu alappal nem bir, alap létesittessék, hogy igy a kerületi szervezkedés által életbeléptetendő kölcsönös segélynyújtás a lehető teljes legyen. Ezen határozatok keresztülvitelére új alapszabályok válván szükségessé, mintáúl a pozsonyi egyleté ajánltatott, mely

az összes segélyezési osztályokat magába foglalta. A szervezkedés végső határidejéül pedig 1879. évben tartandó II-ik orsz. nyomdászgyülés tüzetett ki.

E határozatok megvalósitása végett egyletünk igazgatósága meg is kezdte szervezkedési munkáját, habár előre látta, hogy egy új alap létesitésénél, mely újabb terheket ró a tagok vállaira, számolnia kell a nehézségekkel; sőt a csaknem féltékenyen őrzött egyleti vagyonnak a vidékiekre való kiterjesztése is nem kis aggodalommal töltè el az egylet némely tagjait. De a szabadelvü gondolkozás a végeredményben itt is diadalra jutott, mit bizonyit az, hogy a Burckhárdt Ágoston elnök, Pongrátz Antal alelnök, Vogel Károly pénztárnok, Gombos Ferencz ellenőr-jegyző, Szathmári Mihály, Burckhárdt András, Benkő Károly, Groisz Ottó, Maknics Albert, Kovács Lajos, Kocsis Márton és Nagy Zsigmond személyében kiküldött bizottság az alapszabályok módositását az 1881. márcz. 6-án tartott közgyülés elé terjesztette, mely azt elfogadva, utasitotta az ig. választmányt, hogy megerősités végett a belügyminiszteriumhoz fölterjessze.

* * *

A magyarországi társegyletek a kerületi szervezkedést már nagyrészben életbeléptették, habár itt is néhol nehezen barátkoztak meg ez eszmével. És nálunk, az erdélyi részekben, egyletünk többszöri kisérlettételénél egyéb nem történt. Mert a másik kerület központja: a szebeni társegylet azon többszöri fölszólitásunkat, hogy jelölje ki ama vidéki városokat, a melyekben működő pályatársainkat kebelébe óhajtja fogadni — tudomásúl sem vette.

Az 1879-ben megtartani tervezett II. orsz. nyomdászgyülést a budapest-kerületi központi egylet 1881. aug. 20. és 21. napjaira tüzvén ki, a kerületi szervezkedés végső intézkedései mellett az ipartörvény módositása iránt az ipar- és kereskedelmi miniszteriumhoz benyújtandó kérvényszerkesztés és a „tanonczügy“ rendezése tüzetett ki tárgyakúl, melyet közölve a kerületi egyletekkel, őket újolag képviseltetésre szólította fel.

Az ezen gyülésen megjelent küldötteknek már mintegy beszámolniok kellett az I. orsz. gyülésen kimondott szervezkedés ügyéről. Az ig. választmány egyik ülésében elhatározta, hogy úgy erre nézve, valamint a II. orsz. gyülés többi tárgysorozatára nézve is, a mellett,

hogy képviselő küldését fogja inditványozni egy egybehivandó közgyülésnek, — egyszersmind egy 3 tagu bizottságot küldött ki Pongrácz Antal alelnök, Gombos Ferencz jegyző és Hantz Gyula vál. tag személyében egy „Felirati javaslat“ kidolgozására, mely mintegy beszámol s egyszersmind inditványoz a felvetett kérdésekben. A javaslatot a rendkivüli közgyülés elfogadta s benyújtásával a II. orsz. gyülésre megválasztott képviselőt: *Pongrácz* Antal alelnököt bizta meg.

A megbizatásában eljárt képviselő-alelnök részletes előterjesztését a következő szavakkal végezte be: „Most bátor vagyok kijelenteni, hogy az általunk kidolgozott s a közgyülés által elfogadott alapszabályt mindaddig, mig a budapesti központi bizottság alapszabály-tervezetét el nem készíti, fel kell függesztenünk, fel kell vegyük a munkanélkülieknek segélyezését is, és abban kell igyekeznünk, hogy alapszabályaink lehetőleg ugyanazon segélyezési osztályokat vegye fel, mit a budapesti vagy más vidéki egyletek felvesznek.“ S igy tehát a további halogatásra nem volt idő. Az ig. választmány gyorsan nekifogott e sokat hányt-vetett kérdés végleges megoldásához; úgy, hogy az 1882. évi márcz. hó 12-én tartott rendkivüli közgyülésen az ellenőr-jegyző által a szervezkedésről tett előterjesztésből azt olvassuk, hogy: „a körlevél által felszólított 10 vidéki nyomda közül 5-ből jelentkeztek számszerint 14-en, kik hajlandók a hozzánk való csatlakozásra.“ És hogy a szervezkedés kérdése tényleg megvalósittassék, az ig. választmány megbizásából a következő inditványt olvasta fel elfogadás végett:

„Tisztelt közgyülés!

Egyletünk ig. választmánya a budapesti II. orsz. nyomdászgyülés határozata folytán 2-szor is kimondott szervezkedés ügyében a következő határozati javaslatot bátorkodik a t. közgyülés elé terjeszteni:

Tudva azt, hogy Magyarország vidéki nyomdászvárosainak az orsz. gyülés által felosztott kerületi központokkal való csatlakozása már nagyobbrészt keresztülvitetett s ezáltal majdnem teljesedést nyert ama kitüzött nemes czél, hogy az összes pályatársak inséges napjaikban segélyt nyerhessenek; s hogy mi, kolozsváriak, Erdély egyik kerületi központját képezzük, elsősorban a mi érdekünk s a mi kötelességünk vidéki pályatársainkkal a csatlakozást keresztülvinni, ha csak egyletünk tagjait a többi társegyletek általi kölcsönös támogatástól vissza nem akarjuk tartani, valamint a közös nyom-

dász-czélt hátramaradásunkkal akadályozni, — igy tehát ig. választmányunk nevében kérem, mondja ki a közgyülés, hogy:

1. Egyletünk a kerületébe tartozó vidéki nyomdász-pályatársakat kebelébe fogadja;

2. A kölcsönösségi viszonyt a többi szervezett társegyletekkel fentartani akarja; — és

3. Ez ügy keresztülvitelét a gyülés által választandó ig. választmánynak — a minta-alapszabály kezéhez vétele után — első fontos kötelességévé teszi."

A javaslatot a közgyülés egyhangulag elfogadta, mely után az evvel szoros kapcsolatban álló munkanélkülieket segélyző pénztár alakitására vonatkozó javaslatot olvasta fel ellenőrjegyző, melyet nagyérdekü voltánál fogva szintén ide igtatunk:

„Tisztelt közgyülés!

Második javaslatunk csaknem összefügg a szervezkedés kérdésével, mivel annak tárgya a segélyezési ágak egyik lényeges pontját képezi s igy „segélyző-egyletünk" is csak úgy lesz minden tekintetben egész, ha ezen új segélyezési alapot is felállítjuk.

Ezen új alap: „az önhibájukon kivül munkanélkülivé lett nyomdászokat segélyző alap" lenne. Ugyanis a Budapesten tartott orsz. nyomdászgyülés a pályatársak figyelmét felhivta ezen segélyezési ág alapjának felállítására, segélyt nyújtandó azon pályatársaink részére is, kik önhibájukon kivül munkanélkülivé lettek. Ezen alapot már több társegylet felállította s igy egyletünk ig. választmánya sem mulaszthatja el, hogy a következő javaslatot a t. közgyülés elé ne terjessze és annak üdvös voltára föl ne hivja a t. közgyülés figyelmét, miszerint mondja ki, hogy:

1. A „munkanélkűli nyomdászokat segélyző alapot" felállítja;

2. Mivel az átútazók segélyezése lényegénél fogva egy a munkanélkülieket segélyezésével: e kettőt egyesíti;

3. Ez alapra a betegsegélyezési alapból kiszakit annyit, hogy a nyomdafőnökök által az átútazók részére fizetni szokott évi 12 frttal és a heti illetékeknek 5 krajczárral való felemelésével, legalább egy év múlva 300 frt tőkével a segélyezést megkezdhesse."

Ezen inditvány 1-ső és 2-ik pontját a közgyülés egyhangulag elfogadta; a 3 ik pontra, t. i. az alap létesitésére vonatkozólag kimondta, hogy: „a betegsegélyezési alapból kiszakit 150, azaz száz-

ötven forintot; a nyomdafőnökök évi dijait, mint „viaticum"-dijat, ez alapra forditja; a heti illetékeknek 5 krajczárral való felemelését 1882. évi május 1-ső szombatjától kezdve kimondja, s ennek végrehajtásával az ig. választmány megbizatik."

S igy e határozat következtében a munkanélkülieket segélyző alap 1882. május 1-ével meg is alakult.

Hogy hova fejlesztették a pályatársak ügyszeretete a balsorsban támaszt nyújtó szerény kis egyletet, az első 20 év végeztével megalakított harmadik segélyző alap, azt hiszem, eléggé tanúsitja. — Igazán, miként a kis csecsemő fejlődik évről-évre erős férfiuvá, úgy fejlődött ez egylet is; s nem túlozunk, ha azt mondjuk, hogy az édes anya rajongó szeretetéhez hasonló ügyszeretettel fejlesztették, nevelték és gyarapították ez egyletet. Azok a tisztviselők, kiket a pályatársak bizalma az egylet ügyeinek igazgatására szólított, a kötelességérzet teljes tudatával végezték azokat, nem várva ezért semmi jutalmat. Elég jutalom volt végzett munkájuknak e fejlődést feltüntető gyümölcse és a pályatársak meg-megújuló bizalma.

De a bizalom nyilvánítása mellett ott látjuk az egylet tagjainak tettekben kifejező elismerését is azok iránt, kik munkásságuk által maradandó nyomokat hagytak hátra egyletünk életében. Igy az 1873-tól mai napiglan is buzgó és lelkiismeretes pénztárnokát: *Vogel* Károlyt, ki a terhes pénztári kezelést a legnagyobb pontossággal és puritán tisztasággal minden dij nélkül végezte: az 1879. évi közgyülésen egy ezüst remontair órával lepte meg, s az ezt követő évi közgyüléseken nem egyszer fejezte ki köszönetét e munka elismeréseül. Az elnöki tisztet 1873—1883-ig fáradhatlan buzgalommal betöltő *Burckhárdt* Ágostont az 1883-ki közgyülés az elnöki szék elhagyása alkalmából egyhangu lelkesedéssel tiszteletbeli elnökévé választotta, ezáltal mintegy reményét fejezve ki az iránt, hogy az elnöki szék elhagyásával nem vonja meg tevékenységét az egylettől. Mindezeken kivül számos jegyzőkönyvi elismerés jelzi a buzgó tisztviselők fáradozásait, melyeket azonban, nehogy dicsekvéssel illettessünk, nem részletezünk; s ha e pár tényt felhoztuk is: az érdem elismerése mellett a jövő lelkesedését feltételezni akartuk!...

* * *

A huszonötéves fennállásnak végefelé közeledünk és az, a mit a hátralevő évekről felsorolhatunk, jelentőségben nem áll hátrább az előbbieknél; a munka kifejtésében épen nem, sőt mondhatnók terhesebb, a mennyiben egy újabb alap létesitése s a vidékiek csatlakozása által önként következik.

Az 1883. évben tartott tisztújító közgyülésen Burckhárdt Ágoston elnök, ki 10 évig volt egyletünk elnöke, ez állásáról önként lemondott. Az egylet fennállása óta még csak 3-ikszor megüresedett elnöki székbe a tagok bizalma *Ajtai K. Albertet,* a „Magyar Polgár“ szerkesztőjét és nyomda igazgatóját hivta meg, ki azt elfogadván, egyletünk iránti teljes érdeklődésével és buzgalmával tölti be jelenleg is e tisztét s kormányozza az olykor-olykor zajos érdeklődés közt tárgyaló gyüléseket. — Az utóbbi 3 év munkái közt van olyan is, a mely egyletünk további fennállását, mint önálló egyletét, megszüntetni czélozza; de csak azért, hogy egyik oszlopa legyen egy országosan közös nagy hajlék életrehivásában, melynek méltatása 25 éves munkánk feltüntetésének záró fejezetét fogja képezni.

Az 1883. évtől 1885. végéig terjedő időben végzett munkák közt intézkedések történtek arra nézve, hogy úgy a helybeli, mint vidéki nyomdászok az egylet kebelébe bevonassanak, a mi nagyrészben sikerült is, s ezek, valamint az évről-évre rendezni szokott tánczvigalmak által az egylet bevételeit gyarapitották. Humanus eljárásuk által rendkivüli segélyezésekben részesitettek olyan tagokat, vagy elhalt tagoknak özvegyeit és árváit, kik különben az egyleti kötelezettségeknek eleget tettek, de a személyt nem válogató végszükség csapásai a szabályszerü idő eltelte előtt rájuk nehezedett, s a jótékonyság ilyenemü gyakorlása által az egylet becsét és tekintélyét a közönség és pályatársak előtt növelték. — A tagok egészségének fentartását üdvös intézkedések életbeléptetése által elősegiteni törekedtek; a segélynyújtás minden osztályának általánossá, azaz országossá való tételére megindult mozgalomba jelentős részt vettek, s az arra szolgáló statistikai adatok nyújtásával járultak; a budapesti és debreczeni társegyletek által e tekintetben felvetett eszmékhez véleményadással járúltak stb.; szóval a lehető csendben, de lankadatlanúl dolgoztak, a mi a rendes napi foglalkozás mellett nem csekély feladat volt.

És mi volt az eredmény?

Hogy az első 25 éves cyklus eredményét a maga teljes voltá-

ban föltüntethessük, az alább közlendő részletes kimutatásokra utalunk, azonban általánosságban a főbb tételeket az eredmények igazolásául a következőkben ideigtatjuk:

Volt tagja egyletünknek a 25 év lefolyása alatt 153; ebből elútazott vagy kilépett 82; meghalt 16; van jelenleg 55 tag.

Tett a három alap összes bevétele 11,523 frt 43 krt; a kiadás 4,662 frt 22 krt; melyet levonva a bevételből, maradt az 1885. decz. 31-én egyleti vagyonnak: 6,861 frt és 21 kr. Ez tehát az eredmény, ez a termőfa, mely gyümölcsöt hozott, s Istenben vetett hittel reméljük, hogy hozni is fog!

* * *

És most, hogy végére értünk egyletünk 25 éves fejlődésének felsorolásában, az utolsó 3 év egyik nagyjelentőségü mozgalmáról kell mégemlékeznünk. Ez a debreczen-kerületi központi társegyletnek 1883. julius havában közzétett azon felhivása, hogy: a magyarországi nyomdászegyletek egy országos egyletté alakúljanak Budapest központtal; azaz a vidéki egyletek az összes segélyezési ágakkal a budapesti egyletbe olvadván, ez országos egyletté alakíttassék át.

A vidékről indult eme mozgalmat a budapesti társegylet tagjainak nagyrésze eleintén nem pártolta és ezt az 1884. jul. hóban tartott vál. ülésében hozott határozattal be is bizonyította. E határozattal szemben a nyitrai pályatársak nevében néhai Bóna J. Károly által kibocsátott „Nyilt kérelmek az orsz. egylet érdekében“ czimü körlevelet s az abban foglalt új alapszabály-tervezetet a kolozsvári egylet is pártolta és elfogadása érdekében a budapesti egylethez feliratot intézett, habár az ajánlott alapszabály-tervezetben kilátásba helyezett heti illetékek magassága egyletünk tagjai közt már akkor némi aggodalmat okozott. Ezt a budapesti társegylet ugyancsak 1884. okt. 19-én kizárólag az országosítás kérdésével foglalkozó rendkivüli közgyülése követte, s e közgyülés által elfogadott inditványt az orsz. egylet előmunkálatainak készítésére kiküldött 11-es bizottság nov. 16-ról keltezett „Felhivás“-ában oly kéréssel közölte egyletünkkel, hogy véleményét ez inditványról vele közölje. Az elfogadott inditvány igy hangzik:

„A budapesti könyvnyomdászok és betüöntők egyletének 1884. évi okt. hó 19-én megtartott rendkivüli közgyülése határozatilag kimondja,

hogy a budapesti egylet országossá tételének eszméjét helyesli s az országos nyomdászegylet felállítása elé akadályt nem gördít, ha:

1. a vidéki nyomdászegyletek a budapesti egylet alapszabályaiba iktatott alapelvek s a tagok jelen jogélvezményeinek érintetlen hagyása mellett az országos egylet felállításába beleegyeznek;

2. ha pénzkészletüket a budapesi egyletével egyesítik;

3. ha a budapesti és vidéki egyletek pénzalapjainak egyesítéséből az országos nyomdászegylet életképesnek bizonyúl.

Kimondja továbbá a közgyűlés, hogy e föltételek mellett kész a vidékiekkel közösen megállapítani a pénzkezelési és segélyezési módozatokat, illetve az országos egylet alapszabályait kidolgozni — eleve is biztosítván a vidékieket, hogy szerzett jogaikat teljes érvényben hagyja."

Ez inditványt ig. választmányunk ugyanaz év. nov. 30-án tárgyalta, s abban állapodott meg, hogy egy öttagu bizottságot küld ki kebeléből, kiknek feladatául tüzvén ki, hogy a budapesti egylet alapszabályát tárgyalás alá véve, azt a mi érdekeinkkel összehasonlítván, a leendő országos egylet érdekében elfogadott budapesti inditványra véleményt adjon s azt elfogadás végett egy rendkivüli közgyülés elé terjessze. E bizottság tagjai voltak: Pongrácz Antal alelnök, Papp György jegyző, Gombos Ferencz, Maknics Albert, Szathmári Mihály vál. tagok. E bizottság munkálatának eredménye volt ama „Véleményünk", melyet az 1885. január 6-án tartott rkivüli közgyülés egyhangulag elfogadott, s azt kinyomatva, a tizenegyes bizottságnak, valamint a többi társegyleteknek megküldeni határozott.

E „Véleményünk" a fenti inditvány 1-ső pontjára nézve kimondta, hogy: „az országos egylet felállításánál akadályt nem képeznek: a) ha az alapszabályokban foglalt önképző-osztály ránk vidékiekre kivételt képez, miként ezt a 11-es bizottság legutóbb tudomásra hozta, mely szerint: „sem a 11-es bizottságnak, sem senkinek nem czélja önképző-osztályt erőszakolni olyanokra, kik föntartására képtelenek" és b) „ha az abban kifejezett jogélvezmények érintetlen hagyásával szemben nekünk vidékieknek is, a már létező összes segélyezési ágakra nézve, egyleti tagsági jogaink és jogélvezményeink fenmaradása biztosíttatik." A 2-ik pontra nézve pedig kijelentette, hogy: „a közösen (budapesti és vidéki egyletek által) megállapított és elfogadott s miniszterium által megerősített alapszabálylyal biró országos egyletet másként nem képzelhetünk, mint ha a vidéki egyletek is,

nemcsak tagjaikkal és azok jogainak és jogélvezményeinek fentartásával, de pénzkészletükkel is egyesűlnek, mert csak igy lehet egy országos egyletet teremteni.“ A 3-ik pontra nézve, ha az ellenkező eredmény mutatkoznék, ajánlja, hogy: „csak a rokkant-, özvegy- és árva-alap“ országosíttassék.“ Sőt ily értelemben állást foglalva, kijelenti, hogy nem áll egyedűl, s hivatkozott a budapesti egylet választmányának ötös bizottsága inditványára, mely elvettetvén, fogadtatott el a Szabó Elek által benyújtott fentebbi inditvány; hivatkozott a budapesti „Társas-kör“-re s az aradi társegyletre, kik mind csak ez alap országosítását óhajtották. Az elfoglalt álláspontot a kevesebb heti illetékek fizetésével; a más két segélyző ágnak a kölcsönösség útján már eddig is országosan gyakorlásával stb. indokolása után azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy: „egy országos intézmény felállítását csak úgy lehet hosszú időre biztosítani, ha azt erős fundamentumra építjük. Ily fundamentuma az országítás eszméjének csak a rokkant-, özvegy- és árva-alap országosítása lehet és ennek méltó tetőzete a többi segélyezési ágak országosítása“ s e körülményre a 11-es bizottság figyelmét kiterjeszteni kérte.

Az orsz. egylet kérdésében döntő határozatot hozni hivatott III. orsz. nyomdászgyülést az előkészítő 11-es bizottság 1885. szept. 4. 5. és 6-ik napjaira tüzvén ki, egyletünk két képviselőt küldött *Pongrácz* Antal alelnök és *Gombos* Ferencz jegyző személyében, kik e kérdésben egyletünk által elfoglalt álláspont értelmében indokolt javaslatot nyújtottak be megbizóik nevében, kérve a III. orsz. nyomdászgyűlést: „hogy az általános országosítás kérdését vegye le napirendről, s csakis a rokkant-, özvegy- és árvákat segélyző osztály országosítását tüzze ki napirendre“; de a többi társegyletek küldöttei ennek ellenében egyhangúlag az összes segélyző-osztályok országossá tételét fogadták el, s az előterjesztett új alapszabálytervezet — melyben a vidéki egyletek kerületi fiókegyletekre vannak osztva — letárgyalván, megbizta a 11-es bizottságot a további teendők elintézésével.

Igazgató-választmányunk belátva a helyzet tarthatatlanságát, s erre az országos gyülésen résztvett küldötteink által is felhivatva — komoly elhatározásává lett, hogy az országos egylettől való távolmaradás által az egylet tagjaira háramló súlyos következményektől — mely a többi társegyletekkel fennálló kölcsönösség megszűnésében

nyilvánúlt — megóvja és az orsz. egyletbe való belépés végleges határozathozatala czéljából az egylet helybeli és vidéki tagjait, valamint a nyomdafőnök urakat is, a gyülés tárgyát részletesen körvonalozó „Felhivás“ kibocsátása által 1885. évi november hó 8-án megtartott rendkivüli közgyülésre hivta meg.

A 25 éves cyklus alatt egyletünknek sohasem volt oly népes és érdeklődésteljes gyülése. A városház tanácstermében folyt le e gyülés 36 egyleti tag résztvevése mellett. A főnökök részéről Stein János volt egyleti elnök, az ev. ref. nyomda főnöke jelent meg. A vidéki tagok közül: Dolián János és Todorán Endre Szamosújvárról. Az ig. választmány részéről: Burckhárdt Ágoston tiszteletbeli elnök, Pongrácz Antal alelnök, Vogel Károly pénztárnok, Thummerer János ellenőr, Papp György házi pénztárnok, Gombos Ferencz jegyző; Burckhárdt András, Ferdinánd Géza, Rátz György, Szathmári Mihály, Sztupjár István vál. tagok. Továbbá: Albert József, Balázs József, Barla Gyula, Czakó Lajos, Dáncs János, D. Deák Gyula, Egri Miklós, Ehrenberger Ferencz, Heine Ferencz, Illés István, Kalós András, Kaiper János, Kádár Sándor, Kiss Bálint, Kiss József, Muhai József, Orosz Károly, Paizs József, Papernik János, Péczely József, Péter Gergely, Tomka Gyula, Veres Kálmán egyleti tagok voltak jelen.

Az elnöklő alelnök a soha ily nagy számban össze nem gyült tagok figyelmét felhiván a tárgy nagyfontosságu voltára: kérte őket, hogy azt részletesen vitassák meg, s meggyőződésük szerint nyilatkozzanak szavazatuk által, — a gyülést megnyította; s miután jegyző részletesen fejté fel az országosítás czélját és az újabb áldozathozatalt, melyet az tőlünk és némi részben főnökeinktől is kiván a segédeik után fizetendő heti 10 kr illeték fizetésével, s melytől legnagyobbrészben függ az orsz. egyletbe való belépés elhatározása is: jelenvolt főnök urat felkéri, hogy a jó példával előljárva, nyilatkozzék e tárgyban.

Stein János főnök úr lelkes szavakban fejezvén ki, hogy „ily csekély áldozatért nagyon kár volna a kolozsvári nyomdászegyletnek az országos egyletbe be nem lépni, mivel az nagyon üdvös és hasznos lehet“, s ezért felhivja a közgyülést és különösen a vidéki tagokat, hogy jelezzék, minő véleménynyel vannak e kérdésben.

Erre aztán úgy Dolián János, mint Todorán Endre kijelentik, hogy ők szintén pártolják és szükségesnek látják az orsz. egyletbe

való belépést s egyszersmind tudtúl adják, hogy főnökeik hajlandók a heti 10 kr főnökdíjt fizetni, mit zajos és lelkes éljenzés követett s a feltett kérdésre: a közgyülés összes tagjai együttes felállással, tehát egyhangulag adtak kifejezést az országos egyletbe való belépésre, mire Stein János is kijelentette a főnökdíj fizetését s megigérte, hogy ugyanily értelemben közremunkál főnöktársai közt is.

E határozat után a vidéki fiókegyletek alapszabálytervezete tárgyaltatott le s az minden pontjában el is fogadtatott jegyző azon inditványával, hogy az orsz. egylet központi számadásvizsgáló bizottságának tagjai közé, évről-évre sorrend szerint, egy-egy fiókegyleti tag is választassék, ki az illető fiókegyletnek a központi pénztár miként állásáról hiteles számadást legyen köteles tenni. E határozatokról ig. választmányunk a 11-es bizottságot értesítette.

* * *

A mag tehát el van vetve! Az új alapszabályok 1886. május 4-én a budapesti egylet elnöke: lovag Falk Zsigmond által benyújtattak a kormányhoz megerősítés végett s ha ez megtörtenik: az ige testté lesz, azaz az országos egylet megkezdi működését, s a mostani vidéki kerületi egyletek megszüntek külön önálló egyletek lenni és mint fiókegyletek a budapesti egylethez fognak tartozni, oly helyi önkormányzattal, mely vagyonával és munkájával minden félévben elszámolni köteles a központi anyaegyletnek. . . .

A jubilaeum rendezésével egyletünk első és talán utolsó 25 éves önálló fennállásának évfordulóját ünnepeljük, minthogy a fentebbiek következtében megszűnik önállóvá lenni! . . . Legyen bármiként, de ez ünnepély rendezését egyletünk az ily 25 éves munka után méltán kiérdemelte. S midőn e multra visszatekintünk, nyiltan kijelenthetjük, hogy a kolozsvári egylet minden tekintetben méltó oszlopát fogja képezni az országos egyletnek! Mely hogy az összes magyarországi pályatársakra áldásthozó legyen s az elérendő első 25-ik évfordulóját ily szép eredményekkel ünnepelhessék tagjai: teljes szivünkből óhajtjuk.

Ugy legyen!

Betegsegélyző alap.

Alakittatott 1861. január 1-én.

Bevétel.

É v	Illeték frt	Illeték kr	Kamat frt	Kamat kr
1861. évben	268	20	25	86
1862. „	129	55	24	86
1863. „	197	30	19	07½
1864. „	170	—	28	89
1865. „	143	—	36	46
1866. „	151	60	44	47
1867. „	118	50	51	05
1868. „	153	40½	55	10
1869. „	143	90	57	39
1870. „	117	—	64	07
1871 „	143	17	72	73
1872. „	112	50	84	86
1873. „	216	80	87	91
1874. „	139	20	88	92
1875. „	285	—	97	06
1876. „	222	90	107	47
1877. „	313	75	120	42
1878. „	230	20	127	99
1879. „	211	35	131	12
1880. „	215	80	115	21
1881. „	262	60	123	54
1882. „	265	60	114	72
1883. „	273	90	115	—
1884. „	311	70	129	77
1885. „	324	—	137	16
Összesen:	5120	92½	2060	50½
Hozzáadva a kamatot	2060	50½		
Főösszeg:	7181	43		
Levonva a kiadást . .	4393	62		
Ez alap vagyona:	2787	81		

Kiadás.

É v	frt	kr
1861. évben	40	—
1862. „	34	55
1863. „	64	06
1864. „	32	—
1865. „	22	50
1866. „	43	55
1867. „	110	—
1868. „	52	34
1869. „	136	50
1870. „	15	—
1871. „	17	50
1872. „	130	—
1873. „	242	50
1874. „	193	16
1875. „	85	34
1876. „	239	20
1877. „	176	07
1878. „	57	08
1879. „	178	32
1880. „	90	34
1881. „	345	78
1882. „	389	90
1883. „	138	96
1884. „	150	82
1885. „	427	81
Munkanélk. s. alapnak	150	—
Összesen:	3563	28
Utasoknak 322 esetben	511	88
Nyomtatványok, útiköltség, postadij stb. . .	318	46
Főösszeg:	4393	62

A kiadás részletezve.

Betegsegély és orvosi dij 384 nyugtára	2677	frt	73 kr
Temetkezési segély 15 esetben	735	„	55 „
Utasoknak 1883. végéig 322 esetben	511	„	88 „
Munkanélkülieket segélyző alapnak	150	„	— „
Nyomtatványok, útazások stbre	318	„	46 „
Összesen:	4393	frt	62 kr

Rokkant-, özvegy- és árvákat segélyző alap.

Alakittatott 1875. augusztus 1-én.

Bevétel.

Év	Illeték frt	Illeték kr	Kamat frt	Kamat kr
Alaptőke gyüjtés utján . . .	879	42	—	—
1875. augusztus—decz. . . .	29	20	—	—
1876.	85	45	—	—
1877.	89	90	—	—
1878.	364	75	—	—
1879.	229	90	91	39
1880.	78	30	89	20
1881.	169	64	100	39
1882.	215	20	114	08
1883.	198	67	130	84
1884.	240	60	149	93
1885.	159	70	164	79
Összesen:	2790	73	840	62
Hozzáadva a kamatot	840	62		
Főösszeg:	3631	35		
Levonva a kiadást	126	80		
Az alap vagyona:	3504	55		

Kiadás.

Év	frt	kr
1875, 1876, 1877, 1878 években	—	—
1879. évben	3	30
1881. „	—	80
1885. „	122	70
Összesen:	126	80

Munkanélkülieket segélyző alap.

Alakittatott 1882. május 1-én.

Bevétel. **Kiadás.**

É v	Illeték frt	Illeték kr	Kamat frt	Kamat kr	É v	frt	kr
Betegsegélyző alaptól tőkekép .	150	—	—	—	1882. évben	40	80
1882. évben	80	25	5	02	1883. „	—	—
1883. „	98	70	10	75	1884. „	26	—
1884. „	124	10	16	76	1885. „	75	—
1885. „	201	75	23	32			
Összesen:	654	80	55	85	Összesen:	141	80
Hozzáadva a kamatot	55	85					
Főösszeg:	710	65					
Levonva a kiadást	141	80					
Az alap vagyona:	568	85					

25 év alatti összes bevétel és kiadás:

	Bevétel	Kiadás
Betegsegélyző alapnál	7181 frt 43 kr.	4393 frt 62 kr.
Rokkant-alapnál	3631 „ 35 „	126 „ 80 „
Munkanélkülieket segélyző alapnál .	710 „ 65 „	141 „ 80 „
Összesen:	11,523 „ 43 „	4662 „ 22 „
Levonva a 25 évi kiadást	4662 „ 22 „	
Jelenlegi vagyoni állás	6861 „ 21 „	

Tagok száma évenként.

1861-ben	volt	20	tag	1874-ben	volt	28	tag
1862-ben	„	22	„	1875-ben	„	40	„
1863-ban	„	23	„	1876-ban	„	43	„
1864-ben	„	22	„	1877-ben	„	47	„
1865-ben	„	22	„	1878-ban	„	43	„
1866-ban	„	19	„	1879-ben	„	38	„
1867-ben	„	19	„	1880-ban	„	41	„
1868-ban	„	24	„	1881-ben	„	40	„
1869-ben	„	24	„	1882-ben	„	54	„
1870-ben	„	23	„	1883-ban	„	51	„
1871-ben	„	24	„	1884-ben	„	59	„
1872-ben	„	19	„	1885-ben	„	64	„
1873-ban	„	32	„				

Elhalt egyleti tagok.

Décsi József	1862	márczius	26-án
Csiszér Dávid	1867	deczember	22-én
Fenzer József	1869	május	22-én
Péterfi Károly	1872	junius	11-én
Karsai István	1874	április	11-én
Avrigeanu György	1874	szeptember	25-én
Illés László	1875	április	26-án
Szabó Endre	1876	márczius	15-én
Schultz László	1876	julius	14-én
Szőts Gyula	1877	október	16-án
Geng Albert	1878	junius	11-én
Rozinyák József	1879	május	21-én
Benkő Károly	1881	május	1-én
Pál Adolf	1882	április	23-án
Maknics Albert	1885	julius	1-én
Kaiper János	1886	márczius	19-én

Egyleti tagok 1861–1886.

	Név	Beállott		Név	Beállott
	Ajtai Ferencz*	1875	30	Dánffy Dénes	1885
	Albert József	1885		Deák Ferencz	1886
	Avrigeanu György †	1873		Deák Gyula*	1884
	Babos Elek	1873		Décsi József †	1861
5	Balázs József	1875		Dolián János	1861
	Balthesz György	1884	35	Dombi Viktor*	1877
	Baritz József †	1863		Dombrowszky Lajos	1885
	Barla Gyula	1884		Egry Miklós	1885
	Bartha Hugó*	1882		Ehrenberger Ferencz	1883
10	Bartha Iván*	1882		Endes Dániel*	1871
	Bartha János*	1884	40	Fehér János*	1869
	Beck Lajos*	1863		Fenzer József †	1861
	Becsek Dániel*	1861		Ferdinánd Géza	1879
	Beczkay Antal	1882		Fiedler Károly	1878
15	Bencze István*	1871		Fodor Lajos*	1870
	Benedek Károly †	1869	45	Franke Tivadar*	1883
	Benkő Károly †	1861		Gergely Lajos	1864
	Benz József*	1883		Geng Albert †	1874
	Binder Károly*	1881		Gombos Ferencz	1875
20	Biró János*	1876		Greiner Sándor	1875
	Boér István*	1861	50	Groisz Ottó*	1873
	Bogdánffy Ferencz*	1876		Hancz Gyula †	1874
	Borsos Árpád*	1877		Hauer Fülöp*	1882
	Brassai Imre*	1873		Heine Ferencz	1862
25	Burckhárdt András	1861		Helvig Ruppert*	1881
	Burckhárdt Ágoston	1862	55	Herl József*	1873
	Csákai Mihály*	1861		Héjas József*	1869
	Csiszér Dávid †	1863		Hudicska Sándor*	1875
	Czakó Lajos	1881		Illés István	1879

A *-gal jelöltek jelenleg nem tagjai az egyletnek.

	Név	Beállott		Név	Beállott
	Illés László †	1861		Orosz Károly	1883
60	Imreh Sándor	1862	100	Páll Adolf †	1880
	Kaizer Ferencz*	1865		Paizs József	1885
	Kajlik István †	1868		Papp Ferencz*	1861
	Kalmár Árpád*	1884		Papp György	1878
	Kalós András	1881		Papp István	1884
65	Karsai István †	1861	105	Id. Papp János*	1876
	Kaiper János †	1884		Ifj. Papp János*	1883
	Kádár János	1884		Pap Constantin	1875
	Kádár Sándor	1877		Papernik János	1883
	Keresztes Gyula	1872		Perls Mór*	1882
70	Keresztes József*	1876	110	Pelzer Sebestyén*	1881
	Kertész Márton	1885		Péterfy Károly †	1868
	Khidu György	1884		Péczely József*	1885
	Kiss Bálint	1883		Péter Gergely	1885
	Kiss József	1878		Polizer Lajos*	1882
75	Kisfalussy Károly*	1873	115	Pollák József*	1882
	Kneizer Albert †	1871		Pongrácz Antal	1868
	Kolozsvári János*	1861		Rácz György	1875
	Komán Miklós	1884		Rácz Gyula †	1878
	Kocsis Márton	1875		Rácz István	1861
80	Kovács Gyula*	1878	120	Reiss Armin*	1882
	Kovács János*	1874		Régeni Ferencz*	1868
	Kovács Lajos †	1873		Roth Adolf*	1882
	Kovács Mihály †	1861		Rozinyák József †	1874
	Kotzauer Kristóf*	1869		Sándor Gyula*	1882
85	Krausz Árpád*	1884	125	Sándor Hilarius*	1881
	Kujedán Gyula	1885		Schultz László †	1873
	Lichtenstein Endre*	1876		Seres Sámuel	1875
	Lubik Zoltán*	1882		Spitzer Ignácz*	1881
	Maknics Albert †	1867		Szántó József*	1882
90	Mendel Illés*	1883	130	Id. Szabó András	1861
	Mikleán Árpád	1884		Ifj. Szabó András †	1867
	Miklós Imre*	1882		Szabó Gusztáv*	1882
	Miklósi Zsigmond*	1861		Szabó Gyula*	1870
	Molnár József*	1882		Szathmári Lajos	1885
95	Muhay József	1873	135	Szathmári Mihály	1861
	Nagy Lajos †	1861		Szőts Gyula †	1873
	Nagy Zsigmond*	1880		Sztupjár István	1877
	Olosz Lajos*	1876		Takács Gyula*	1875

	Név	Beállott
	Teslák György*	1878
140	Thummerer János	1876
	Titkos Kálmán*	1862
	Todorán Endre	1884
	Tomka Gyula	1883
	Toducz Tivadar	1886
145	Tóth János*	1877
	Ungvári István*	1885
	Vattai Géza*	1883
	Veress Kálmán	1884

	Név	Beállott
	Vigh József †	1868
150	Vogel Gyula*	1875
	Vogel Károly	1861
	Weisz Lajos*	1879
	Wildner János*	1875
	Összesen:	153
	Ebből elhalt, elútazott, vagy kilépett . . .	98
	Van jelenleg:	55

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

M. N. MÚZEUM
KÖNYV-
TÁRA

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár